

ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД
«ДНІПРОВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

Кафедра туристичного та готельно-ресторанного бізнесу

На правах рукопису

ТИТОВ ЄГОР МИКОЛАЙОВИЧ

ФОРМУВАННЯ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ: МЕХАНІЗМИ
РЕАЛІЗАЦІЇ

Спеціальність 242 Туризм
(код) (назва спеціальності)

Освітня програма Туризм
(назва)

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра

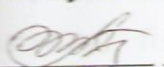
Науковий керівник:
Джинджоян Володимир Вергарович,
доктор економічних наук, доцент

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол засідання кафедри

№ 9 від 14.06.2022р

Завідувач кафедри

 Тетяна Терещенко
(підпис) (І'мя, ПРІЗВИЩЕ)

Дніпро, 2022

Кафедра туристичного та готельно-ресторанного бізнесу
Рівень вищої освіти бакалавр
Спеціальність 242 «Туризм»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри туристичного та
готельно-ресторанного бізнесу

_____

« 11 » 04 2022 року

**ЗАВДАННЯ
НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ (ПРОЕКТ) СТУДЕНТУ**

Тітову Єгору Миколайовичу

1. Тема роботи (проекту) Формування людського розвитку в Україні:
механізми реалізації

керівник роботи (проекту) д.е.н., доц. Джинджоян В.В.

затверджена наказом по Університету від 06.05.2022 р. № 2502

2. Строк подання студентом роботи (проекту) 10.06.2022 р.

3. Вихідні дані до роботи (проекту): статистична звітність міжнародних
організацій, регіональних об'єднань та органів державної влади країн;
наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених з питань глобальної
проблематики розвитку світового туризму; національні та міжнародні
нормативно-правові документи.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки:

Вступ

Розділ 1. Теоретичні основи людського розвитку

Розділ 2. Аналіз стану людського розвитку в Україні

Розділ 3. Напрями покращення механізмів людського розвитку в Україні

Висновки

Список використаних джерел.

АНОТАЦІЯ

Тітов Є.М. Формування людського розвитку в Україні: механізми реалізації: 101 с., 12 рис., 11 табл., 105 джерел.

Дипломна робота на здобуття рівня вищої освіти «бакалавр з туризму». Дніпровський гуманітарний університет, Дніпро, 2022.

Розкрито теоретичні основи людського розвитку, основні механізми людського розвитку, складності реалізації політики людського розвитку на макроекономічному рівні, та важливість розвитку інститутів та самоорганізації як вагомого механізму людського розвитку якому на даний час приділено недостатньо уваги дослідників. Проаналізовано проблему соціально-економічної нерівності та вплив цієї проблеми на Україну. Досліджено динаміку людського розвитку та його основних показників з 1990-2017 роки. Визначено тенденції та прогнози людського розвитку. розроблено завдання з покращення механізму державного управління людським розвитком, основною ідеєю яких є підвищення рівня самоорганізації.

ABSTRACT

Titov E.M. Formation of human development in Ukraine: implementation mechanisms: 101 pages, 12 figures, 11 tables, 105 sources.

Thesis for the level of higher education "Bachelor of Tourism". - Dnipro University for the Humanities, Dnipro, 2022.

The theoretical foundations of human development, the main mechanisms of human development, the complexity of human development policy at the macroeconomic level, and the importance of institution development and self-organization as an important mechanism of human development which is currently given insufficient attention. The problem of socio-economic inequality and the impact of this problem on Ukraine are analyzed. The dynamics of human development and its main indicators from 1990-2017 are studied. Trends and forecasts of human development are determined. tasks have been developed to improve the mechanism of state management of human development, the main idea of which is to increase the level of self-organization.

ЗМІСТ

ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ	11
1.1. Зміст і характеристика людського розвитку	11
1.2. Механізми формування позитивного людського розвитку	17
1.3. Особливості забезпечення людського розвитку на макроекономічному рівні	24
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ	31
2.1. Аналіз впливу глобальної проблематики людського розвитку на Україну	31
2.2. Динаміка людського розвитку в Україні	44
2.3. Головні тенденції і прогнози стану людського розвитку в Україні	53
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПОКРАЩЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ	67
3.1. Заходи покращення механізмів людського розвитку в Україні	67
3.2. Адаптаційна політика економічного розвитку в умовах активізації євроінтеграційних процесів в Україні	73
3.3. Умови покращення механізмів людського розвитку в Україні	79
ВИСНОВКИ	87
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	90

ВСТУП

Людський розвиток можна визначити як надання людям можливості повністю розвивати свій потенціал, жити продуктивно і творчо в гармонії з власними потребами та інтересами. Проте, знадобилося багато часу, перш ніж людство прийняло доволі просту істину: мета розвитку полягає в розширенні можливостей і свобод кожного.

Сьогодні в період трансформаційних змін соціальної та економічної системи України та багатьох країн світу однією з найважливіших проблем суспільства є не лише збереження, а й примноження людського потенціалу країни. Це завдання може бути реалізовано лише за умови забезпечення стійкого та динамічного людського розвитку, що має відбуватись на якісно новій основі і який потребує адекватного та соціально гарантованого економічного забезпечення.

Актуальним в теоретичному та практичному плані є поглиблене розуміння тих тенденцій, закономірностей і факторів, що визначають стан, рівень та перспективу якісної динаміки людського розвитку населення України в складних сучасних умовах, а також наукове обґрунтування шляхів та ефективних механізмів забезпечення цього процесу. Адже нині Україна дуже відстає від більшості європейських країн по рівню багатьох показників економічного розвитку. Водночас слід визнати, що економічний розвиток сам по собі не вирішить усіх соціальних проблем України. Глобальний досвід, включно з українським, свідчить, що економічне зростання супроводжується зростаючими диспропорціями в регіональному розвитку та збільшенням нерівності в доходах, і обидві ці проблеми потрібно вирішувати за допомогою дієвих заходів державної політики. Зростання обсягу виробництва важливо для забезпечення ресурсів, необхідних для розвитку суспільства, але само по собі мало чим допомагає розвитку людського потенціалу. Недооцінка впливу людського розвитку на економічне зростання

є ключовою, хоча й не єдиною причиною розриву в розвитку між Україною та іншими країнами. Перетворення України на державу з демократичною системою, громадянським суспільством і соціально-орієнтованою ринковою економікою вимагає, щоб влада на всіх рівнях (особливо на місцевому) визнала, що людський розвиток є як кінцевою, так і ключовою метою. Таким чином, видатки на освіту, охорону здоров'я та соціальний захист слід розглядати не просто як «витрачання» бюджетних коштів, а й як соціальні інвестиції (особливо у поєднанні з необхідними реформами), які могли б суттєво і тривало вплинути на розвиток України. Саме тому обрана тема є актуальною.

Вивченню питань, що пов'язані з людським розвитком присвячено значну кількість праць як вітчизняних, так і зарубіжних вчених. Фундаторами людського розвитку є такі вчені як Г. Беккер, А. Маршалл, Т. Р. Мальтус, Махбуб Уль-Хака, Д. С. Мілль, В. Петті, С. Г. Струмилін, А. Сен.

Суттєві надбання у дослідженні цих питань належать таким сучасним дослідникам як Грішнова, О. А. [4], Заславська Т. І. [17, 81], Колесова В. П. [14], Лібанова М. Є. [23, 96-102], Лола В. В. [83], П. Носик О. М. [7], Поспелова Т. В. [44], Приймак, В. І. [3], Полякова А. Ф. [31], Сардак С. Е. [1, 2, 6], Саричев [95], Хома Н. М. [91], Чорна Л. О. [10],

Метою дипломної роботи є дослідження теоретичних і практичних аспектів людського розвитку.

Відповідно до поставленої мети у роботі передбачено вирішення таких основних завдань:

- сформулювати зміст і характеристика людського розвитку;
- визначити механізми формування позитивного людського розвитку;
- сформулювати особливості забезпечення людського розвитку на макроекономічному рівні;
- проаналізувати вплив глобальної проблематики людського розвитку на Україну;

- проаналізувати динаміку індексу людського розвитку в Україні за період 1990-2017 рр.;
- визначити головні тенденції та прогнози людського розвитку в Україні;
- запропонувати заходи покращення механізмів людського розвитку в Україні;
- сформулювати адаптаційну політику економічного розвитку в умовах активізації євроінтеграційних процесів в Україні;
- визначити умови покращення механізмів людського розвитку в Україні.

Об'єктом дослідження є процеси людського розвитку в Україні.

Предметом дослідження є вдосконалення механізмів управління людським розвитком в Україні.

Інформаційною базою дослідження, проведеного у дипломній роботі, є наукові публікації вітчизняних і закордонних вчених, дані офіційних статистичних збірників, електронні ресурси офіційних сайтів Державної служби статистики, державних установ та міжнародних організацій.

Елементом наукової новизни дипломної роботи є подальший розвиток концептуального змісту науково-методичних основ людського розвитку.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що результати дослідження можуть бути використаними органами державної влади, підприємцями, науковцями та громадянами для формування та реалізації політики позитивного людського розвитку.

Результати дипломної роботи розглянуті та обговорені на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Теоретико-прикладні аспекти розвитку туризму та гостинності в умовах міжнародної економічної інтеграції», а також опубліковані у тезах «Характеристика людського розвитку».

ВИСНОВКИ

У результаті дослідження досягнуто мету щодо теоретичного узагальнення та визначення науково-методичних основ механізмів людського розвитку, а також виконано поставлені завдання. Основні висновки та результати полягають у наступному.

1. Людський розвиток — категорія, що розкриває сучасне трактування суспільної ролі людини, яка визнається не лише ресурсом, а й метою соціально-економічного розвитку. Це розвиток людей за допомогою побудови їх потенціалу, що здійснюється заради людей, шляхом удосконалення їх життя і самими людьми, завдяки активній участі в процесах формування їхнього життя. Процес розвитку людського потенціалу співвідноситься з глобальними проблемами через реалізацію наступних механізмів: права людини, суспільний добробут, рівність, стійкість, індекс розвитку людського потенціалу.

2. Було визначено, що людський розвиток залежить від двох груп чинників: суспільних та особистісних. Першу групу чинників умовно можна назвати зовнішніми вони характеризують умови, які створюються у суспільстві для розвитку, збереження та використання людського потенціалу. Друга група — це, умовно кажучи, внутрішні чинники які характеризують ціннісно-мотиваційне підґрунтя людського розвитку. В першу чергу від людини: її цінностей, потреб, бажань та прагнень, залежить чи використає вона повною мірою свою якісну освіту, гарне здоров'я та фінансові можливості. Саме від ціннісно-мотиваційної складової залежить, буде людина використовувати свій потенціал на користь суспільству чи ні. Тому, важливим є врахування як першої групи чинників, так і другої. Між тим, найбільш поширені підходи здебільшого зосереджують увагу на першій.

3. Дослідження особливості забезпечення людського розвитку на макроекономічному рівні засвідчило, що дієва політика людського розвитку

на макроекономічному рівні неможлива без рішучої підтримки з боку громадянського суспільства. Розвиненість громадянського суспільства буде впливати на кінцевий результат всіх програм РЛП на всіх рівнях і етапах їх реалізації.

4. Аналізуючи глобальну проблематику ЛР було висвітлено проблему соціально-економічної та гендерної нерівності. Між Україною та іншими країнами залишаються значні відмінності, коли йдеться про благополуччя населення. Дитина, народжена зараз у Норвегії – країні з найвищим ІЛР – ймовірно проживе понад 82 роки і навчатиметься майже 18 років. Водночас хлопчик, народжений в Україні, найімовірніше проживе 63 роки і присвятить навчанню 12 років. Хоча значна нерівність виникає у багатьох країнах, включаючи деякі найзаможніші країни, в середньому такі країни як Україна, де фіксується нижчий рівень людського розвитку, зазнають більших втрат. Однією з ключових причин нерівності є прірва, що розділяє жінок та чоловіків у можливостях, здобутках і розподілі прав та повноважень. Середній показник ІЛР у світі для жінок на 6% нижчий, ніж для чоловіків, що пов'язано з низьким рівнем доходів та освіти жінок у багатьох країнах

5. Аналіз динаміки людського розвитку дозволяє зробити висновки, що загалом в Україні спостерігається тенденція до поступового покращення в сфері людського розвитку, але попереду ще чимало роботи. За 2017 рік Україна отримала значення ІЛР 0,751, що перенесло її до високої категорії людського розвитку — на 88 позицію зі 189 країн та територій. За період з 1990 по 2017 рік значення ІЛР України збільшилося з 0,705 до 0,751, тобто на 6,5 %. Але дослідження людського розвитку також свідчать про накопичення в Україні серйозних проблем у різних сферах суспільного життя, негативними проявами яких є: низькі показники якості життя, поширення асоціальних явищ, несприятлива медико-демографічна ситуація, несприятливий соціально-психологічний клімат у суспільстві тощо. Така складна ситуація спричинена дією численних чинників соціально-

економічного характеру, що є гальмом на шляху втілення визнаних світовою спільнотою принципів людського розвитку.

6. Було встановлено, що пріоритетними завданнями сьогодення є створення умов для всебічного гармонійного розвитку людини, істотне підвищення та наближення до європейських стандартів якості життя населення, підвищення рівня довіри громадян, зміцнення суспільних зв'язків, мінімізація соціальних ризиків. Головним агентом соціальних змін є інституційна система. Людина, або групи людей, можуть впливати на хід суспільного розвитку (коли не йдеться про політичну революцію) лише через інституціолізовані форми діяльності, які спрямовуються й координуються в межах певних ціннісно-нормативних комплексів.

7. Було визначено, що адаптаційна політика економічного розвитку в умовах активізації євроінтеграційних процесів має такі позитивні наслідки як створенням надійних механізмів політичної стабільності, демократії та безпеки. Зближення з ЄС є гарантією, а виконання його вимог – інструментом розбудови демократичних інституцій в Україні. Владою має здійснюватися відкрита, прозора і зрозуміла для громадян України проєвропейська політика, яка передбачає життя та управління країною за світовими нормами і стандартами.

8. Запропоновано концепцію, що фокусує увагу на ціннісно-мотиваційному підґрунті людського розвитку. Основними умовами реалізації якої є формування системи суспільного виховання, розвиток нового напрямку знань – самоактуології, вдосконалення національної системи освіти, вдосконалення організаційного механізму розвитку та реалізації людського потенціалу. І базуватиметься на принципах: людиноцентризму і гуманізму, справедливості, законності, рівних можливостях для гармонійного розвитку, моральності як основи виховання, громадської відповідальності, взаємодії держави та громадянського суспільства.

Ім'я користувача:
Федосова Юлія

ID перевірки:
1011284231

Дата перевірки:
22.05.2022 18:13:58 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
22.05.2022 16:16:17 EEST

ID користувача:
100005559

Назва документа: Дипломна_робота_Титов_ЄМ

Кількість сторінок: 82   Кількість слів: 18327   Кількість символів: 138590   Розмір файлу: 278.03 KB   ID файлу: 1010789919

35.5% Схожість

Найбільша схожість: 21.1% з джерелом з Бібліотеки (ID файлу: 1005749364)

14.4% Джерела з Інтернету	64	Сторінка 83
21.1% Джерела з Бібліотеки	18	Сторінка 85

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи   64